

27.06.2016.

OSVRT NA RJEČNIK CANU

Autor: dr Goran Sekulović, vanredni član DANU, član Odbora za filozofiju, sociologiju i psihologiju CANU, odgovorni urednik lista crnogorskih prosvjetnih, naučnih i kulturnih radnika "Prosvjetni rad"

*„Rječnikom crnogorskog narodnog i književnog jezika“ rukovodstvo CANU zatvara krug svog više od decenije izrazito anticrnogorskog djelovanja: **Crnogorski antifašizam i crnogorska suverenost nijesu prošli, ali jesu fašisti, Draža Mihailović i četnici kao „antifašisti“***

Crna Gora nema budućnost sa ovim i ovakvim Rječnikom CANU

Riječi Predsjednika CANU i njegovo svečano iskazano i euforično inaugurisano „No pasaran!“ (Neće proći!) upućeno crnogorskoj nezavisnosti i državnoj i nacionalnoj suverenosti, desetak godina kasnije, odnosno ovih dana potvrdio je i verifikovao, dodatno pojasnio i do kraja razotkrio „Rječnik crnogorskog narodnog i književnog jezika“. Dakle, ako iz dijela vođstva CANU nijesu uspjeli u svom naumu da na referendumu i u stvarnosti ne prođu crnogorski antifašizam i crnogorska nezavisnost i suverenost, uspjeli su to očito i nedvosmisleno učiniti u Rječniku. U njemu uistinu nijesu prošli ni crnogorski antifašizam ni crnogorska nacionalna i državna suverenost, subjektivnost i identitetnost, ali jesu dakako kao „uspješna“ zamjena za njih Draža Mihailović, fašizam i fašisti u liku četničkog pokreta i „iskreni“ i „širokogruđi“ zagrljaj sušednog velikog brata i njihovih političkih organa koji su i proglasili Dražu za antifašistu!

Već više od deset godina iz formalno najviše ustanove i asocijacije te vrste u zemlji – Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, javnosti se šalju u pogledu stabilnosti, perspektive, prosperiteta i budućnosti Crne Gore ne samo antinaučne, antidemokratske i anticivilizacijske, već i poruke i tvrdnje vrlo opasne po građanski mir i elementarnu stabilnost i bezbjednost države. Kada se sve te izjave i radnje malo bliže i suštinski pogledaju, vidi se vrlo jasno da je riječ o nesumnjivo dosljednom i kontinuiranom javnom

iznošenju određenih, u biti, političkih i svjetonazorskih opredjeljenja i pogleda. U ovom članku ćemo se fokusirati na, prije svega, nesumnjivo opredjeljenje rukovodstva CANU i autorskog tima „*Rječnika crnogorskog narodnog i književnog jezika*“ da određenim ključnim pojmovima koji se odnose na nacionalni, etnički, vjerski, etičko-aksiološki i svaki drugi suštinski identitet i integritet crnogorskog, albanskog, bošnjačkog i muslimanskog naroda u Crnoj Gori, tj. na njihov filozofski pogled na svijet, priđu – kada je u pitanju cjelina bivstvovanja ovih autohtonih naroda-nacija u našoj zemlji – sa nepodnošljivom lakoćom redukcije i osiromašenja, voluntarizma i površnosti, neznanja (poluznanja) i zlonamjernosti, karikature i neprijateljstva, zloupotrebe i uvjredljivosti, nipodaštavanja i maksimalnog nepoštovanja i unižavanja njihovog istorijskog habitusa, dostojanstva i ponosa.

Da krenemo redom, makar imajući u vidu i povezujući samo one najmarkantnije tačke *vjeruju* ako ne svih članova (to sigurno nije slučaj), a ono makar jednog najužeg (to sigurno) dijela rukovodstva CANU. Uoči referenduma o državno-pravnom statusu Crne Gore, predsjednik CANU Momir Đurović je u Albaniji izjavio – misleći na opciju suverenističkog bloka o potrebi da Crna Gora postane nezavisna i međunarodno priznata zemlja - „No pasaran!“ (Neće proći!)

Ova izjava nije nimalo slučajna i benigna. Data je sa željom ostavljanja velikog utiska pred slušaocioma i javnošću. Moglo bi se reći: u pitanju je jaka gesta, vatreni poklič, zapaljiva retorika, ali (i) kratka pamet. Nikako se ne smije zaboraviti da je riječ o karikaturi i falsifikatu, zloupotrebi i manipulaciji čuvenog originalnog usklika Dolores Ibaruri La Pasionarije izgovorene 24. avgusta daleke 1936.g. (skorih dana jula će biti punih 80 godina od kada je počeo španski građanski rat). Istorija se drugi put (ako je u pitanju isti način, namjera, želja, pokušaj i odvijanje događaja i procesa) uvijek pojavljuje kao farsa. Iako se istorijske situacije uvijek razlikuju i nikada naravno ne ponavljaju, može se a u ovom slučaju i mora podštetiti da i pred crnogorski referendum i uoči početka španskog građanskog rata, izgledi nijesu bili dobri ni za antifašiste u Španiji ni za suvereniste u Crnoj Gori, i to kako u međunarodnom okruženju tako i u samim ovim zemljama. U ratnoj Španiji postojale su spolja četiri Frankove kolone a u zemlji i peta, dok se nešto slično može reći i za, naravno mirnodopsku, Crnu Goru, jer na mnogim stranama međunarodne zajednice nije bilo nimalo ili vrlo malo razumijevanja za ideju njene pune suverenosti i nezavisnosti a u samoj

zemlji je takođe bilo mnogo protivnika, pa čak i u ne malom broju organa i tijela državne administracije. Zato i jeste uostalom pravi crnogorski podvig to što se uspjelo na Balkanu da se mirno, evropski XXI-og vijeka, demokratski, civilizovano, tolerantno i dijaloški okonča referendum i izglasa puna crnogorska nezavisnost.

Njegoš: „Crnogorci ne ljube lance!“

Ključno je ovđe istaći da je La Pasionarija sintagmu „Non pasaran“ izrekla upozoravajući na marš španskih nacionalista i fašista prema Maridu, dakle, sa jasnom porukom da fašizam neće proći, a da predsjednik CANU izjavljuje da neće proći crnogorska suverenost koja baštini i prije toga, i tada i poslije toga – antifašizam! U novijoj crnogorskoj istoriji, odnosno istoriji XX vijeka, kako tokom završnog dijela Prvog svjetskog rata, tako i nakon njegovog okončanja i tokom međuratnog razdoblja, kao i u toku čitavog Drugog svjetskog rata, progresivne snage nacionalnog, ali i socijalnog oslobođenja, Crnogoraca i pripadnika svih drugih naroda koji žive u Crnoj Gori, vodile su jedinstvenu oslobodilačku borbu protiv bilo koje vrste i fizičke i duhovne okupacije – jer je viševjekovno i hiljadugodišnje (vječno!) biće Crnogoraca bilo, jeste, ostalo i ostaće da su slobodni ljudi i slobodan narod-nacija, ili kako je Njegoš lakonski izrekao: ‘Crnogorci ne ljube lance!’ – koja je u sebi sadržavala i sintetizovala kako borbu za obnovu crnogorske nezavisnosti i crnogorske nacionalne i državne suverenosti, tako i borbu protiv svake vrste fašizma, ksenofobije, međuetničke mržnje, nepoštovanja integriteta, identiteta i dostojanstva svakog etničkog, kulturnog, jezičkog, vjerskog i bilo kojeg drugog i drugačijeg duhovnog korpusa, nepriznavanja slobodnog nacionalnog i vjerskog osećanja i pripadništva...

Borba za crnogorsku nacionalnu i državnu suverenost i nezavisnosti uvijek je u modernoj, odnosno novijoj, savremenoj istoriji, istoriji XX vijeka,

činjenično i historijski lako dokazivo i već dokazano!, bila ujedno i u isti mah i borba za antifašizam i univerzalne ljudske i moralne vrijednosti. Zato je svako ko je bio protiv crnogorske nezavisnosti i suverenosti ujedno bio i protiv crnogorskog antifašizma. To su prepoznale sve progresivne snage aktuelnog crnogorskog društva a pozitivan rezultat i ishod referenduma o državno-pravnom statusu Crne Gore iz 2006.g. bila je posljedica upravo tog i takvog civilizacijski ispravnog davanja odgovora na najznačajnije crnogorsko pitanje novije historije. Zato je „No pasaran!“ predsjednika CANU izrečeno uoči referenduma ujedno bio i borbeni i reakcionarni, odnosno krajnje militantni poklič ne samo protiv crnogorske suverenosti već i protiv crnogorskog i opštečovječanskog antifašizma kao takvog. Rječnik koji je publikovan ovih dana to nedvosmisleno pokazuje i dokazuje.

Dakle, naravno da nije u pitanju samo jezička, lingvistička površnost i neopreznost, nepodnošljiva lakoća neozbiljnosti i neznanja, slučajno pogrešno odabrana riječ, jezička ili skenerska, štamparska, mlađano-saradničko-asistentska ili već ne znamo kakva omaška i greška kako ovih dana govore i pišu oci CANU i njenog *Rječnika crnogorskog književnog i narodnog jezika*. Ne, riječ je zapravo o najdubljem i najiskrenijem ontološkom, svjetonazorskom i spoznajnom utemeljenju najužeg rukovodstva CANU i autorskog tima njenog Rječnika.

Podšetimo se da je uoči referenduma 2006.g. CANU bila „neutralna“ što se tiče državno-pravnog statusa zemlje – „neutralna“ koliko su i „neutralne“ organizacije i asocijacije koje se protive ulasku Crne Gore u NATO zarad tobožnje „neutralnosti“. Ukriveno je tada CANU poručila javnosti da svaki građanin treba da glasa onako kako smatra da je najbolje. Dakle, CANU se ni tada, tj. u odsudnom trenutku crnogorske novije historije, kao ni sada načinom (ne)reagovanja na Rječnik, zapravo nije bavila i ne bavi svojim

poslom, a kada pokuša to ne ispada baš najbolje, pa je očigledno da joj sve to nešto i ne ide od ruke. Ili, možda i ide!?

Jer, iako najuži dio rukovodećeg jezgra CANU nije uspio u svom temeljnom naumu da crnogorska suverenost i crnogorski antifašizam ne trebaju, ne mogu, ne smiju i neće proći, pa je, dakle, suprotno njihovim željama, crnogorska suverenost na referendumu o državno-pravnom statusu 2006.g., ipak, prošla, ona, tj. CANU, nije zaboravila svoje vjeruju (jer to je srž bića dijela njenog rukovodstva), pa se osvetila (i) u Rječniku, koji je, kažu, trebao biti poklon CANU državi Crnoj Gori za proslavu deset godina od obnove nezavisnosti i hiljadu godina državnosti. (Da ne spominjemo epizodu iz Skoplja, koja se desila u međuvremenu, tj. između ‘‘No pasaran!’’ i *Rječnika crnogorskog književnog i narodnog jezika*, kada je predsjednik CANU javno nipodaštavao i vrijeđao Crnu Goru, crnogorsku državu i Crnogorce i njihov nacionalni i državni subjektivitet i suverenitet). Kakav poklon! Čisto kukavičje jaje fašizma, ksenofobije, etničke, vjerske i nacionalne isključivosti pa čak i – doduše duboko skrivane, ali opet nužno i logički iskazljive i vidljive – patološke međuetničke i međureligijske netrpeljivosti i mržnje prožete vjekovnim predrasudama, strahovima, nepovjerenjima i međusobnim nepoznavanjem različitih etničkih, vjerskih, jezičkih i kulturoloških korpusa.

I umjesto da upravo u godini proslave decenije od obnove nezavisnosti i hiljadu godina državnosti, sav taj naslijeđeni viševjekovni i hiljadugodišnji mrak (mrak čovječanstva o čemu nažalost svakog dana dobijamo silne krvave dokaze sa svih strana svijeta, a koji srećom na tlu Crne Gore nikada nije uhvatio korijena o čemu izuzetno pozitivno govori sva međunarodna zajednica), naučno, humanistički i civilizacijski premošćavaju i osvjetljavaju, dio rukovodstva i naučnika-akademika CANU radi potpuno

nasuprot tome, silno doprinoseći uvijek potencijalno mogućim podjelama, nerazumijevanjima, konfliktima i rizicima.

Dakle, CANU se ipak osvetila i rezultat te osvete je *Rječnik crnogorskog narodnog i književnog jezika*, u kome zaista i nije prošao crnogorski i svaki drugi antifašizam. Rječnik je potvrda i realizacija tvrde riječi i svečanog obećanja predsjednika CANU da neće proći crnogorska suverenost, da neće proći crnogorski i svaki drugi antifašizam i borba protiv svake vrste ksenofobije, svega onoga na čemu Crna Gora počiva i biva i jeste prepoznata u svijetu. Krug je time zatvoren. Od mjesta davanja izjave predsjednika CANU (u Albaniji) „No pasaran!“, tj. da neće proći crnogorska nezavisnost i suverenost, pa (sve) do definisanja Alban(a)ca u Rječniku kao „stanovnika Albanije“, kao „onaj koji je porijeklom iz Albanije“ – umjesto da se kaže da je to pripadnik albanskog naroda, albanske nacije, a kao takav može da živi i zaista i živi! bilo će u svijetu, odnosno na sve strane svijeta, uostalom kao pripadnici gotovo svih drugih postojećih nacija na Planeti. Proizilazi i Rječnika da svaki Albanac mora biti porijeklom upravo iz Albanije a da ne može biti autohtoni stanovnik i žitelj neke druge zemlje i biti porijeklom upravo iz nje (očito je da dio rukovodstva CANU i autorski tim Rječnika nemaju baš nimalo povoljno mišljenje o su-životu i multikulturalizmu-interkulturalizmu kao zvaničnoj agendi prosperitetnog demokratskog društva Evropske Unije), recimo iz Crne Gore, kao što naravno i jeste u stvarnosti.

Ili možda Rječnik CANU želi da sugerise da Albanci i neki drugi manjinski narodi u Crnoj Gori i nijesu autohtoni narodi u našoj zajedničkoj zemlji, već da njihova ošućanja da su Albanci ili neki drugi manjinski narod predstavljaju i jesu zapravo falsifikat kada je riječ o tome da su (oni) porijeklom iz Crne Gore (jer svako ko tvrdi da je Albanac može biti, po Rječniku CANU, porijeklom samo iz Albanije, a posljedica ovog stava Rječnika CANU jeste ili da onaj ko živi u Crnoj Gori a tvrdi da je porijeklom iz Crne Gore nije Albanac već pripadnik nekog drugog naroda i nacije ili da teritorija, oblasti i opštine u Crnoj Gori će žive ljudi koji se ošućaju kao Albanci i koji jesu Albanci ne pripadaju Crnoj Gori već Albaniji, tj. da to nije Crna Gora već Albanija!? – eto što nam nudi CANU sa svojim Rječnikom!?), pa onda po Rječniku zakonito proizilazi da Albancima u Crnoj Gori naša (naravno, i njihova i svih nas ostalih građana Crne Gore) zajednička otadžbina i majka, tj. Crna Gora, i nije prava

domovina i majka, odnosno da bi oni trebali biti neki drugi narod), bilo da se asimiluju u taj neki drugi narod ili da napuste Crnu Goru i pređu u Albaniju!? Kako nam je sve ovo dobro, nažalost i veoma tragično, poznato iz ne tako daleke prošlosti kada su se vodili sukcesivno jedan za drugim ali i uporedo, paralelno, krvavi međuetnički i međuvjerski ratovi na tlu bivše SFRJ upravo po ovim i sličnim scenarijima, Memorandumima i drugim projektima sa utemeljenjem u raznim Načertanijama i u nekim i novijim velikosrpsko-četničkim dokumentima i rezolucijama iz Drugog svjetskog rata.

Ovo je nesumnjivo zakoniti i logički smisao i red poteza kada se dublje i detaljnije sagledaju posljedice načina na koji CANU u svom Rječniku objašnjava i gleda na Albance i neke druge manjinske narode. Vidi se da zapravo sami autori Rječnika definišu, uobličavaju, preporučuju, propagiraju i pokušavaju da proture svoje sopstvene želje, frustracije, predrasude, stereotipe, strahove, prikrivene i otvorene mržnje (podsetimo se riječi Meše Selimovića da nema toliko zlih ljudi u svijetu koliko zli ljudi misle da ih ima), namjere, stavove i svoje vjeruju o potrebi nametanja vlastitih određenih „ispravnih“ i „pravovjerujućih“ religioznih uvjerenja (da su čitali doktorsku disertaciju o nasilnom širenju i propagiranju vjere prvog Crnogorca doktora filozofije Jovana Stefanovića Baljevića koji se potpisivao kao „Albano-Crnogorac“ i „Bratonožić-Albanac“ videli bi da te reakcionarne, konzervativne i anahrone koncepcija Baljević kritikuje i odbacuje još daleke 1752.g), onim drugim, tj. po autorima Rječnika „nevjerničkim“, „bezbožničkim“ i „neprijateljskim“ konfesijama i religijama. Otuda i definisanje i poistovjećivanje u Rječniku riječi Agarjanin sa pripadnikom islamske vjeroispovijesti, pa čak i sa „muslimanom“ – sa, dakle, malim početnim slovom, kao da nema stanovnika i građana Crne Gore koji se nacionalno izjašnjavaju kao Muslimani, tj. pripadnici Muslimanskog naroda-nacije – i „Turčinom“ i njihovo objašnjenje kao „nevjernika“, „bezbožnika“, „nasilnika“, „tiranina“, „okrutnika“, u smislu „neprijateljski, nasilnički“!?

Očigledno da autori Rječnika CANU „velikodušno“, „dobrovoljno“, „teorijski“ i „mirnodopski“ nude mogućnost da različiti i drugačiji – naravno od njihovog vjerskog i etničkog ošecanja, pripadništva i vjeruju – etnički, nacionalni, svjetonazorski, ideološki i vjerski korpusi i ošecanja mogu i da se asimiluju sa pripadnicima drugih, odnosno upravo njihovih! (većinskih) etničkih i vjerskih zajednica i korpusa. I to upravo tim istim

svojim ošecanjima i uvjerenjima o dubokoj potrebi i nužnosti – koja izvire iz njihovog najdubljeg ideološkog, svjetonazorskog, personalnog i „naučnog“ bitka – jedne kad-tad takve društvene ili pak državne, velikonacionalne, velikodržavne ili neke druge slične akcije. Radi se o suštinski potpuno istom načinu odnosa prema crnogorskoj nezavisnosti i suverenosti kakvu ima i Srpska pravoslavna crkva u Crnoj Gori i vrh SPC u Beogradu, a to je da se nezavisna i suverena Crna Gora prihvata nevoljno i tek kao privremena, prolazna tvorevina. Zato treba sve učiniti i sve se i čini! da se Crna Gora obezglavi i etnički, i nacionalno, i teritorijalno, i politički, i državno, i kulturno, i duhovno, i materijalno, i razvojno.

Dakle, autori Rječnika zapravo u njemu čine ili pokušavaju da čine upravo sve ono što u njemu (Rječniku) spočitavaju Albancima (u više pojimova kao što su albanizacija, albaniziranje, albanizirati, albanizovanje, albanizovati), naime, da im je, tj. da je Albancima preko i u okviru svih ovih navedenih pojmova, postupaka i radnji, koji su u vezi sa njihovom nacionalnom odrednicom, samo jedan jedini sljedeći cilj, a to je "preobraćati" u Albance pripadnike drugih etniciteta i vjera. Naime, evo kako autori Rječnika definišu i objašnjavaju pojam albanizovati: „I preobratiti/preobraćati u Albance; nametnuti/nametati albanski jezik, kulturu i običaje drugim narodima. II se posta(ja)ti Albanac; dobi(ja)ti obilježje Albanca.“

Idemo dalje. Za objašnjenje i sadržaj pak pojma albanizirati, autori Rječnika upućuju čitaoca na prethodnu riječ albanizovati, čije objašnjenje smo, dakle, upravo videli, odnosno onako kako stoji u Rječniku CANU. A u okviru objašnjenja pojma i sadržaja albanizirati, autori Rječnika CANU daju primjer-citat iz literature: "Naime, iako su Malisori albanizirani, njihov govor se znatno razlikuje od standardnog albanskog... (Nik. V. I) " (Napomena: U odjeljku Rječnika "Skraćenice" pod Nik. V. (I-III) stoji: Nikolić Vitomir). Vidimo da su po autorima Rječnika Malisori „albanizirani“, a takođe vidimo što po Rječniku CANU znači ta riječ: nametati, preobratiti druge narode u albanski narod. Zakonita posljedica svega ovoga što piše i kako se razmišlja i što se poručuje u Rječniku CANU je ta da su po njegovim autorima Malisori bili ili u suštini i dalje jesu pripadnici nekog drugog naroda kojega su Albanci preobratali u albanski narod-naciju!? Eto, kakve nam poruke i „pouke“ šalju autori Rječnika CANU i što se sve može u njemu pročitati i iz njegovih objašnjenja i citata zaključiti i „naučiti“, odnosno dobiti vrlo zlonamjerne, pogrešne i vrlo

opasne teze, tvrdnje, kvalifikacije i tendencije gledanja na istorijske pojave i procese, kao i na određene narode i nacije.

Zašto nema citata iz reprezentativnih pjesama Radovana Zogovića „Došljaci - Ali Binak“?

Idemo još dalje. Slijedi riječ albanizacija: „*nametanje albanskog jezika, kulture i običaja drugim narodima*. – Pitajući se nudio je i neke odgovore – na osnovu iskustava izbjeglica pravoslavnog življa iz Albanije koje je bilo izloženo sistematskoj albanizaciji, naročito u vremenu poslije II svjetskog rata 1945. godine. (Lak. II)“ (Napomena: U odjeljku Rječnika „Skraćenice“ pod Lak. (I-II) stoji: Lakić Zoran) Ovde se mora postaviti pitanje kako to da autori Rječnika CANU niđe ne nađu za shodno da, kada je riječ o pojmovima kao što su Albanac, albanizovati, albanologija, albansko i sl., uzmu iz literature kao primjer njihovog objašnjenja i sadržaja neki makar iole pozitivan stav prema ovom korpusu.

Ili: zašto nije uzet neki citat iz reprezentativnih pjesama „Došljaci – Ali Binak“, jednog od najboljih i najcjenjenijih crnogorskih pjesnika, uz to i jednog od prvih-najranijih akademika CANU, Radovana Zogovića, pjesama koje je Zogović pisao ne samo između dva Svjetska rata i objavio krajem tridesetih godina XX vijeka, već i poslije Drugog svjetskog rata, pa su neke nove pjesme iz ovog ciklusa bile inspirisane i atmosferom i vremenom na Kosovu i Metohiji i iz doba socijalističke Jugoslavije.

Pjesnik se u ovim pjesmama pita preko literarnog junaka Albanca islamske vjeroispovijesti: „Zašto mi, zašto mi / ubi na krovu svetu ticu rodu? / Na mom odžaku klanjala je alahu, / na mom odžaku ljubila je kljuniće bijele / što kao pronik iz grudve zemlje probiju iz ljuštore jajeta, / sa mog odžaka širila je na moj dom svoje bijele grane / i nikad nije krilom oborila jabuku sa grane, / i nikad kljunom nije probila crveno oko trešnje / (da iscuri crvena zjenica!) / - sveta tica!“ (Napomena: postoji vjerovanje da roda donosi sreću porodici na čiji krov kuće sleti).

Kako se ne nađe neki ovakav ili sličan pozitivan primjer koji govori o stvarnosti i potrebi ljudske harmonizacije i dobrog međuetničkog i međuvjerskog života na ovim prostorima na kojima nam je dato da živimo i gradimo bolju sadašnjost i budućnost od prošlosti koja se više ne može promijeniti ali može poslužiti kao dobar učitelj za sutrašnjicu. Sve zavisi

naravno od nas. Da li su toga (bili) svjesni autori Rječnika CANU i kako ne crpješe primjere objašnjenja za pojmove Rječnika iz ovakvih umjetničkih tvorevina kao što je ukupno Zogovićevo književno djelo i iz njemu sličnih crnogorskih, bošnjačkih, muslimanskih, srpskih, albanskih, hrvatskih i drugih pravih literarnih i humanističkih ostvarenja i opusa sa naglašenom opšteljudskom i opštečovječanskom, kosmopolitskom, socijalnom i etičko-slobodarsko-pravdoljubivom motivacijom i tematikom, jednom riječju sa univerzalno ljudskom i moralnom, mirobljubivom, multikulturalnom i interkulturalnom porukom, posebno kada se radi o odnosu Crnogoraca prema albanskom korpusu van Crne Gore, odnosno konkretno onom u Metohiji i na Kosovu u cjelini. Možda je razlog izostavljanja Zogovićevih pjesama i književnih ostvarenja taj što se u njegovim pjesmama "Došljaci – Ali Binak" pjeva o borbi Albanaca za nacionalno i socijalno oslobođenje i afirmisanju njihovih autentičnih identitetskih vrijednosti i obilježja.

Nikako nijesu bez značaja ove biografske činjenice: postupajući po posljednjoj želji pjesnika, Zogović je sahranjen, odnosno urna mu je prenesena iz Beograda đe je živio u porodičnu grobnicu u Dečanima – iako je inače rođen u Crnoj Gori – u kojoj su sahranjeni njegovi roditelji, brat i sinovac. Porodična grobnica Zogovića ostala je čitava i neoskrnavljena prilikom necivilizacijskih i divljačkih pohara hrišćanskih i pravoslavnih grobova i nadgrobnih spomenika. Naravoučenije: dobro se jedino i isključivo može graditi dobrim, ili ko čini dobra može da se nada dobrom. Autori Rječnika CANU pošli su putem karađorđevićevske monarhističke nenarodne Jugoslavije pa proglašavaju (sve) Albance i pripadnike islama neprijateljima sugerišući i željeći da ih se što više iseli, kao što su to radili i neki došljaci u međuratnom periodu u Metohiji i na Kosovu, ali ne i svi, što pokazuje i primjer porodice Radovana Zogovića, koji su živjeli skladno sa Albancima starošediocima, dijelići s njima i dobro i zlo. I umjesto da se povedu za ovakvim primjerima i da njih afirmišu i uče mlade generacije o potrebnom i jedino mogućem i sudbinskom skladnom suživotu različitih etnosa, vjera, jezika i kultura na ovim prostorima, dio rukovodstva CANU i autori njenog Rječnika su izabrali drugu soluciju i drugi put, put u niđe, put u ništa, u bezizlaz, u slijepu ulicu beščašća i poniženja svih, počev od samih sebe, tj. u potpunosti i do kraja konačno razotkrivši sebe i svoje namjere, jer su svojim Rječnikom ustvari sve rekli o sebi, a nikako o Crnogorcima, Crnoj Gori, Albancima, Bošnjacima, Muslimanima, islamu, antifašizmu i antifašistima... To kako oni pišu o njima to su oni sami. Mnogi drugi pozvaniji, stručniji, dobronamjerniji, pošteniji, pravdoljubiviji i

istinoljubiviji sa svih strana čovječanstva učinili su to već mnogo ranije na pravi i objektivnan način, onako kako to dolikuje naučnicima, univerzitetskim istraživačima i profesorima, akademikima i mudrim ljudima.

Zogovićeви stihovi govore o teškom životu u Metohiji i Albanaca starošedioca i Crnogoraca došljaka, ali i o borbi Albanaca za svoje nacionalno i socijalno oslobođenje, u suštini o onoj istoj takvoj borbi kroz koju su u profašističkoj, unitarnoj i velikosrpskoj monarhističkoj Jugoslaviji prolazili i Crnogorci, Makedonci i Muslimani-Bošnjaci, a uz ovu nespornu činjenicu treba svakako istaći da su bili ugnjeteni, potlačeni i šikanirani i najsiromašniji slojevi Srba u Metohiji o čemu Zogović takođe diže svoj buntovni pjesnički glas. Evo što je Zogović rekao o ovim svojim stihovima: „Prvi dio naslova ('Došljaci') označavao je Crnogorce, Srbe iz Like i Hercegovine koje je vlast naseljavala, s ciljem da se starosjediocima onemogućí opstanak, a da se od naseljenika ('došljaka'), zavađanih sa starosjediocima, načini oruđe vlasti i njene politike prisiljavanja Albanaca na iseljenje. Drugi dio naslova ('Ali Binak') simboliše otpor druge strane“. Da li treba reći da je Zogović imao problema zbog svoje „prošiptarske“ poezije, istih onih problema uostalom zbog kojih eto nije našao mjesta – i naravno i iz istih razloga – prilikom objašnjavanja i davanja primjera za albanski korpus pojmova u Rječniku CANU.

Idemo najdalje. Ili najbliže, s obzirom da ovaj sljedeći na prvi pogled ne toliko bitan detalj možda i najilustrativnije, najbolje i najreljefnije pokazuje zapravo sav „naučni kredibilitet“ i svu „opravdanost“ svakog ovakvog i sličnog „akademskog“ pristupa, posebno kada je u pitanju jedan projekat kakav je, nažalost trebao biti, *Rječnik crnogorskog narodnog i književnog jezika*. Naime, vrlo je zanimljivo i simptomatično navođenje primjera za riječ albanologija iz pera dugogodišnjeg akademika CANU iz redova historičara (onog istog autora iz čijeg djela je, to smo već videli, Rječnik CANU uzeo citat za objašnjenje pojma albanizacija), o čijim će stavovima i citatima u Rječniku uskoro biti dosta riječi prilikom analiziranja pojmova antifašizam i antifašista iz Rječnika, kao i revizije historijskih ocjena o četničkom pokretu i njegovom vođi Draži Mihailoviću. Dakle: „albanologija nauka koja se bavi izučavanjem albanskog jezika, književnosti i kulture. - Čak 29 univerzitetskih profesora i naučnika iz Albanije držalo je predavanja na postdiplomskim studijama Prištinskog univerziteta iz albanologije i istorije.(Lak. I)“

Uz to što se primjećuje da se u prethodno datom primjeru u Rječniku CANU uopšte ne spominje kontekst vremena i okolnosti u kojima su se predavanja dešavala, postavlja se principijelno i logičko, dobronamjerno i dobromisleće svakako pitanje zašto bi ta, ili neka druga slična, činjenica koju iznosi dotični akademik i za koju su se autori Rječnika opredijeli da bude primjer za riječ „albanologija“ – iako sasvim nepotrebno, budući da bi trebalo da se radi o Rječniku crnogorskog jezika!?, jer u sebi nosi refleks i izraz jednog ne tako davnog i još uvijek svježeg konfliktnog i rizičnog stanja (a prirodno, racionalnije, svrsishodnije, naučno adekvatnije i mnogo bolje naravno bi bilo da je uzet neki drugi primjer od toliko mogućih kada je u pitanju suodnos samih crnogorskih Albanaca i Crne Gore kao njihove nesumnjivo autohtone domovine) – prije svega bila sama po sebi upitna ili pak neprihvatljiva, opasna i remetilačka?! No, naravno, sve postaje (tako) lako samorazumljivo kada se sagleda cjelokupan kontekst duha i atmosfere iz koje proističe Rječnik CANU, odnosno vidljiva želja da se pojam Albanac, albansko i sve što se tiče albanskog duha i identiteta zatvori, sabije, s(a)kupi, sažme i (s)koncentriše isključivo na tlu države Albanije, kao da Albanaca nema na tlu i u istoriji Crne Gore (uz takođe potpuno negativan i apsolutno promašen koncept prikazivanja pripadnika islamske vjeroispovijesti, Muslimana i Bošnjaka takođe u okviru istorije Crne Gore), a Rječnik CANU slovi kao "crnogorski" i pretenduje da bude najviši izraz crnogorske naučne i umjetničke istine i države Crne Gore, svih njenih stvaralačkih i umnih snaga?!

Dakle, vidimo da Albanci i svi pripadnici islama, Bošnjaci, Muslimani i drugi, po Rječniku jedino i samo nametaju i preobraćaju, asimiluju i prijete na silu i neprijateljski! Jasno i očigledno je da je u *Rječniku crnogorskog narodnog i književnog jezika*, napravljen i dovršen pun krug od davanja i dobijanja zadatka sa najvišeg mjesta u CANU pa sve do njegovog ostvarenja u formi i sadržaju ovog, kako u CANU vele, najvećeg i najznačajnijeg ne samo njenog, nego i „naravno“ (s obzirom kako u CANU sebe doživljavaju) „nacionalnog“ i „državnog“ projekta. Kako drugačije tumačiti kada se u Rječniku u objašnjenju riječi antifašizam uopšte ne spominju tekovine crnogorske borbe za obnovu nacionalnog i državnog suvereniteta, osobito u XX vijeku koja je ujedno bila i borba za antifašizam u suštini još i prije Drugog svjetskog rata, antifašističke borbe i 13-julskog ustanka, a spominju se tekovine antifašizma u Srbiji i u isto vrijeme slavi

Draža Mihailović kao antifašista, uzimajući upravo njega kao „reprezentativnog“ primjera antifašizma?!

Evo kako se u Rječniku CANU objašnjava riječ antifašizam: „pol. ideologija i borba protiv fašizma. – Međunarodna podjela na fašizam i antifašizam, u okupiranoj zemlji, javlja se kao antifašizam i kolaboracionizam (Lak. I)“. Jasno je da se antifašizam u Rječniku CANU objašnjava šturo, birokratskim i krutim, nedovoljnim i neadekvatnim administrativnim jezikom, što nije nimalo slučajno, jer da je drugačije, da se pojmu pride na suštinski, izvorni i sveobuvatan način, morao bi se prikazati i autentični i istinski crnogorski antifašizam i svi njegovi oblici borbe, osobito u XX vijeku koji se odnose na prije svega obnovu crnogorske slobode, pravde i pravice, crnogorskog nacionalnog i državnog dostojanstva i suvereniteta, a autori Rječnika su upravo to htjeli da po svaku cijenu zaobiđu i ne prikažu, u čemu su naravno i uspjeli, jer je njihova svjetonazorna, politička i ideološka svijest i koncepcija potpuno suprotna crnogorskoj istinskoj antifašističkoj, slobodoljubivoj, pravdoljubivoj, nacionalnoj, državnoj ideji su-života sa svim ostalim nacionalnim zajednicama u Crnoj Gori kao našoj zajedničkoj nam domovini, nacionalnim zajednicama koje samo u nedostatku boljeg termina zovemo manjinskim narodima i etnosima-nacijama, a oni su kao i Crnogorci veliki narodi-nacije, jer tu veličinu ne određuje broj i kvantitet, već prije svega kvalitet i ljudskost, viteštvo i čojstvo (branjenje drugoga od sebe), slobodoljubivost i pravdoljubivost njihovog življenja na ovim našim zajedničkim geopolitičkim prostorima. Svi mi, pripadnici svih naroda-nacija u Crnoj Gori, zajedno držimo upaljenu vječnu crnogorsku, dostojanstvenu i ponositu, luču visoko iznad svih pokušaja njenog uništenja, negiranja, omalovažavanja, nepoštovanja i nepriznavanja sa različitih pozicija velikodržavnih, kleronacionalističkih i šovinističkih pretenzija koje dolaze kako sa strane tako nažalost i iz same Crne Gore i to sa najviših njenih javnih adresa, odnosno naučnih, vjerskih, političkih, medijskih i drugih instanci.

Fašizam je (pa sljedstveno tome i antifašizam predstavlja borbu protiv upravo tih vidova fašističkog ispoljavanja) i svako negiranje, obezvrjeđivanje, omalovažavanje i onemogućavanje nacionalnog, kulturnog, jezičkog, vjerskog i svakog drugog identitetskog ispoljavanja i afirmisanja neke, bilo koje, nacije-naroda i nacionalne zajednice, bez obzira na to koliko ih u brojčanom smislu ima, odnosno da li predstavljaju tzv.

„većinske“ ili „mannjinske“ narode-nacije u nekom društvu i u nekoj političkoj zajednici i zemlji-državi.

Autori Rječnika suženo i neadekvatno objašnjavaju, definišu i prikazuju antifašizam i zbog toga što kada bi uradili suprotno od toga, tj. osvjetlili antifašizam na pravi, svestran i objektivan način, morali bi da prikažu ne samo crnogorsku, već i albansku, bošnjačku, muslimansku, te svih pripadnika islamske vjere, dakle, borbu svih ovih etničko-nacionalnih i vjerskih korpusa za njihovo nacionalno i identitetsko etničko, jezičko, kulturno, vjersko i sbako drugo obilježje, jer su upravo ove nacionalne, vjerske i identitetske subjekte (dakle, Crnogorce, Albance, Bošnjake, Muslimane, sve pripadnike islamske vjere, Makedonce), hegemonističko-velikosrpske velikodržavne i nacional-šovinističke snage, odnosno unitarne velikosrpske snage i prije i tokom Drugog svjetskog rata, poglavito preko četničkog pokreta i Draže Mihailovića kao njegovog vođe i simbola u Drugom svjetskom ratu u kontinuitetu sistemski, uporno, planski, metodično, sistematski negirale, unižavale, poništavale i obezvrjeđivale. I to do te mjere da su im ne samo zabranjivali i sprečavali ih da se nacionalno izjašnjavaju kao pripadnici crnogorskog, muslimanskog, bošnjačkog, albanskog, makedonskog naroda-nacije, već su ih čak, osobito pripadnike islama, Bošnjake, Muslimane, kao i crnogorske komuniste i crnogorske federaliste - zelenaše, uz konstantne verbalne prijetnje i šikaniranja dakako i fizički uništavali i ubijali u ne malom broju akcija i pogroma, pa čak prema Muslimanima i Bošnjacima i putem genocida u toku Drugog svjetskog rata.

Za razliku od jednog ovakvog, u biti potpuno neadekvatnog i redukovanog, čak i zlonamjernog i zloupotrebljenog načina pristupa autora Rječnika CANU pojmu antifašizma (samim tim i pojmu fašizma), načina u okviru koga se nesumnjivo nalaze i manje-više prikriveni elementi u suštini jedne nacional-šovinističko-asimilatorsko-imperijalno-fašističke doktrine, srpski akademik prof. dr Živojin Perić, jedan od najpoznatijih evropskih pravnika svog doba i najslavnijih srpskih i jugoslovenskih pravnika svih vremena, sa – na prostorima Zapadnog Balkana – izuzetno rijetkim, visokim međunarodnim renomeom, koji se između dva Svjetska rata borio za obnovu crnogorskog i nacionalnog i državnog suvereniteta, uviđa da, kako on sam piše, „veliko-srpski imperijalisti i šovinisti“ nikako ne žele da Crna Gora povрати svoju državno-pravnu individualnost. On o Crnogorcima i Crnoj Gori ispisuje neke od najljepših stranica u njenoj istoriji: „Crnogorci

imaju toliko svojih naročitih osobina, da se mogu bez pretjerivanja ubrojiti među najoriginalnije i najinteresantnije narode u Europi čija se originalnost i interesantnost u toliko više ističe, što su oni jedan malobrojan narod: *etnička i etička* veličina koncentrirana na zbijenom prostoru.“; „Crna Gora je bila vijekovima zasebna država i...nikada nije...bila potpuno pokorena od Turaka, dok je Srbija...bila sasvim pod turskom vlašću.“ Itd., itd. Ali, naravno, u Rječniku CANU može biti mjesta za Dražu Mihailovića, ali nikako ne smije i ne može biti mjesta za srpskog akademika Živojina Perića, naučnika svjetskog glasa, istinskog prijatelja Crne Gore koji je 21. maj 2006. g. vizionarski predvidio – sa ostalim brojnim prijateljima Crne Gore, velikim i istaknutim ljudima sa skoro svih strana čovječanstva – skoro čitav jedan vijek ranije!

Vidimo da se u Rječniku CANU uz pominjanje i "objašnjenje" pojmova kolaboracionizam i antifašizam ne kaže ko je (bio) antifašista a ko je (bio) kolaboracionista, ali s obzirom da se četničke snage vode kao antifašisti budući da se njihov vođa Draža Mihailović u Rječniku spominje prilikom objašnjenja pojma antifašist(a) u što ćemo se vrlo brzo uvjeriti, onda ispada da četnici svakako nijesu kolaboracionisti s obzirom da su definisani kao antifašisti. To takođe znači ili može značiti i logički se da zaključiti da su kolaboracionisti zapravo partizani kao dosadašnji antifašisti ili makar kao neko ko i nema ili nije zaslužio baš najpozitivniju ocjenu za svoje ponašanje, odnosno kao strana kojoj se i te kako ima što zamjeriti, tokom Drugog svjetskog rata, a za razliku, dakle, od četnika i njihovog vođe koji eto revizijom istorije od strane CANU i najvišeg političkog organa jedne nam susjedne države postadoše, dakle, antifašisti i „dosljedni“ borci za „državni i nacionalni subjektivitet“, ali očigledno ne Crne Gore nego neke sasvim druge velikodržavne i unitarističke, nedemokratske, „sveusrećiteljske“ i „jedinstvene“ i „zaokružene“ teritorije pod sveokriljem ideologije jednom već istorijski poraženih i političkih i vojnih snaga ali očigledno ne dovoljno i ne do kraja, jer se evo opet, kako vidimo, javljaju potencijeni grobari Crne Gore u liku veljesrpstva i velikosrpske unitarističke i četničke ideologije i politike ksenofobije, međuetničke mržnje i osvete, nepovjerenja i podjela, resantimana i nove, stare destrukcije i revizije istorijskih procesa i događaja, ličnosti i pokreta, čemu evo i CANU kao najviša „crnogorska“ naučna i umjetnička institucija, kako vidimo, itekako, odnosno obilato doprinosi dajući svemu ono što se od nje izgleda u tim krugovima i kod tih snaga prirodno i očekuje: obol i plašt tobožnje naučnosti i akademske istine, mudrosti, visine i neupitnosti kada su u pitanju

istorijske ocjene četničkog pokreta i uloge njegovog vođe Dragoljuba Draže Mihailovića.

Još jednom se – sa Rječnikom CANU možda i najbolje, tj. najočiglednije – pokazalo da je izrazito i veoma opasno anticrnogorsko djelovanje, i to itekako, uvijek na djelu i onda kada se, navodno, verbalno brani „crnogorska opcija“ (kao što u CANU tvrde da je riječ o „crnogorskom Rječniku“, bez kojega nema Crne Gore ili kako reče njen predsjednik da tek Rječnik CANU dokazuje postojanje crnogorskog jezika i identiteta!?, dok je istina zapravo ova: Crna Gora nema budućnost sa ovim i ovakvim Rječnikom CANU i ona ne postoji i neće moći ni postojati ako on o(p)stane, jer on (Rječnik) negira i uništava na duži rok sasvim sigurno i najefikasnije svaki civilizacijski i politički osnov za njeno postojanje kao mirne, uređene, uljuđene, stabilne, bezbjedne, etičke, nacionalno, etnički i vjerski harmonične društvene zajednice, prosperitetne, perspektivne i budućnosne suverene i nezavisne države), a u isto vrijeme u realnosti i suštinski, istinski ne prihvataju autentične identitetske vrijednosti manjinskih naroda u Crnoj Gori, kao što su Albanci, Bošnjaci, Muslimani...

Nesumnjivo da to nije nikakva „odbrana“ i „poštovanje“ crnogorskih interesa, već upravo suprotno – direktan atak na njih i direktan poziv na njihovo rušenje, tj. rušenje suverene i nezavisne Crne Gore, a međunarodno priznata crnogorska država je najveći interes i najviši vrh Crnogoraca i svih građana Crne Gore bez obzira na njihovu različitu etničku, vjersku i svaku drugu pripadnost. Jer, sve što dovodi u pitanje multikulturalni i interkulturalni sklad i su-život u Crnoj Gori je direktan atak na temelje države Crne Gore, i direktno negiranje vrhunskog nacionalnog interesa Crnogoraca da žive u svojoj nacionalnoj i u isti mah i građanskoj državi sa pripadnicima svih drugih naroda-nacija koji nemaju druge, rezervne države osim svoje, jedne jedine Crne Gore. Uvažavajući sve ostale narode-nacije u Crnoj Gori u apsolutnom smislu, onako kako i priliči istoriji, slobodarstvu i dostojanstvu Crnogoraca, crnogorski narod, tj. Crnogorci time poštuju i uvažavaju i sami sebe i svoju jedinu državu. Nema nacionalnog i državnog subjektiviteta Crne Gore bez manjinskih naroda, koji su dakako isto toliko veliki koliko su veliki i Crnogorci kao narod i nacija. I, naravno, to znači da bez njih i bez poštovanja svih njihovih identitetskih vrijednosti (koje Rječnik CANU apsolutno obezvrjeđuje čineći od njih „nevjernike“ „nasilnike“, „neprijatelje“ i tome slično), nema ni Crne Gore, odnosno njene i naše zajedničke stabilnosti, mira, bezbjednosti, harmonične i skladne

perspektive i budućnosti kao domovine svih njenih naroda-nacija, vjera, kultura i jezika. Rječnik CANU svemu ovome ne doprinosi nimalo. Naprotiv.

Slijede u Rječniku CANU objašnjenja i pojmova antifašist(a) i antifašistički. Pod pojmom antifašist(a), stoji ovo: „*osoba koja je protiv fašizma. – ... dokažu kako je Draža bio pravi antifašista. (CG mediji I-4)*“, a pod pojmom antifašistički čitamo: „*koji se odnosi na antifašiste i antifašizam: pokret. – Srbija se, kao uostalom i Jugoslavija, dugo ponosila antifašističkom borbom na strani saveznika. (CG mediji I-4)*“. Vidimo da ovđe nema ništa o Crnoj Gori, o crnogorskom kontinuiranom i osvjedočenom antifašizmu, o crnogorskoj svetoj borbi za obnovu njene nacionalne i državne suverenosti i nezavisnosti, njenog nacionalnog i državnog dostojanstva i subjektiviteta, integriteta i identiteta kao stalnih i fundamentalnih vrijednosnih sastavnih sadržaja antifašističke borbe crnogorskog naroda, kao što nema ništa i o 13. julu 1941. g. i o eventualnom „ponosu“ (ako smije Crna Gora biti ponosna i ako imamo kao Crnogorci i pripadnici drugih nacija i građani Crne Gore prava na to!?) Crne Gore na svoj, crnogorski, internacionalni, kosmopolitski, univerzalni, svečovječanški antifašizam za koji je dobila najviša priznanja od najumnijih predstavnika čovječanstva u cjelini!? Kako autori Rječnika i već spominjani historičar-akademik CANU i sama CANU ne pronađu neki adekvatniji primjer iz literature za objašnjenje, recimo čak i od istog akademika s obzirom da je nekada pisao knjige o narodnoj i partizanskoj vlasti tokom Drugog svjetskog rata.

Podsetimo se, odnosno recimo još jednom: riječ je, nominalno, o „crnogorskom“ Rječniku, tj o Rječniku *crnogorskog narodnog i književnog jezika*!? A da naravno ništa nije slučajno i da predsjednik CANU nije usamljen u uobličavanju i davanju, s jedne, i u obradi, tj. u izvršenju zadataka, s druge strane, pokazaće naša dalja analiza, jer dolazimo do stavova upravo spomenutog akademika, odnosno jednog od redovnih članova CANU koji već u kontinuitetu favorizuje upravo Srbiju i njenu odluku od prije nekoliko godina da i formalno izjednači kao antifašističke pokrete četnički i partizanski (možda je formulacija primjera koja stoji u Rječniku CANU kod objašnjenja pojma antifašizma, da je naime Srbija – ali ne i Crna Gora!? – ponosna na svoju antifašističku tradiciju, pronađena, odabrana, uzrokovana i motivisana upravo i time što je Skupština Srbije donijela odluku o izjednačavanju kao antifašista partizana i četnika!?) i sljedstveno tome, naravno, favorizuje kao jednog od najvećih i

najznačajnijih antifašista i lik i djelo vođe četničkog pokreta Draže Mihailovića. Izjave predsjednika CANU o tome da neće proći crnogorski antifašizam i crnogorska suverenost, njegov kolega historičar „naučno“ potkrepljuje i priprema odgovarajuću elaboraciju koja je evo vidimo ovih dana ugledala i najnoviju primjenu u Rječniku *crnogorskog narodnog i književnog jezika*.

Upravo su, dakle, „naučni“ stavovi i formulacije ovog drugog akademika CANU i njenog višedecenijskog redovnog člana iz esnafa historičara, uzete kao citat uz objašnjenje riječi antifašizam i albanizovati (opet kukavičje jaje fašizma i ksenofobije: Draža Mihailović je postao antifašista, a Albanci u okviru objašnjenja pojma Albanizovati postadoše vrlo opasni i destruktivni elementi, sušedi i sugrađani kako unutar Crne Gore tako i u zemljama đe žive van nje). A zna se dobro kako su se četnički pokret i Draža Mihailović odnosili u Drugom svjetskom ratu prema Albancima i Bošnjacima, odnosno Muslimanima i pripadnicima islamske vjeroispovijesti.

Prije nekih pet-šest godina historičar i akademik CANU je, poslije odluke Skupštine Srbije o izjednačavanju kao antifašista i partizana i četnika, pisao sljedeće: „Svakome makar nešto znači to što su danas pripadnici četničkog i partizanskog pokreta – formalno-pravno izjednačeni kao antifašisti. To će reći da uživaju ista prava. Ne može se istrajavati na političkim ocjenama da su izdajnici i kolaboracionisti; tako ih ne kvalifikuje niti jedna evropska i svjetska historiografija. A u novije vrijeme – ni naša historiografija.“

Na elementarnom komunikacijskom nivou, iz civilizacijskih, demokratskih, društvenih, aksioloških, patriotskih, etičkih, naučnih i kulturoloških razloga, ovi stavovi nužno traže odgovore na nekoliko pitanja. U kojoj zemlji mi to živimo?! Iz riječi akademika vidi se da on govori ne o Crnoj Gori već o nekoj drugoj zemlji i državi kao vjerodostojnom i vrhunskom vrijednosnom i arbitrarnom okviru, modelu i reperu na koji se svi moramo ugledati i slijediti ga. U Crnoj Gori pripadnici četničkog i partizanskog pokreta (još) nijesu formalno-pravno izjednačeni kao antifašisti. Ako bi se to u budućnosti i desilo, lično bih i dalje bio protiv toga. Dakle, već sada da negiram akademikovu tvrdnju da četničko- partizansko formalno-pravno izjednačenje u jednoj sušednoj zemlji kao antifašista "svakome makar nešto znači". Dovoljno je jedan jedini pojedinac sa suprotnim tvrđenjem pa da sasvim propadne „demokratska“, u biti totalitaristička, konstrukcija o „sveusrećiteljskom“ revizionističkom četničkom naukovanju. Dosta davno

don Branko Sbutega na promociji jedne od svojih knjiga u Dvorcu kralja Nikole u Baru kada je govorio sa prof. dr Ristom Kilibardom i dr Čedomirom Bogićevićem, ustvrdio je da bi za njega crnogorska nacija postojala makar i sa jednim jedinim Crnogorcem koji bi se tako osećao. Nadati se da će i istoričar-akademik CANU slijediti ovaj kosmopolitski, demokratski i civilizacijski način mišljenja i videti da baš „svakome“ i ne znači i ne mora i da ne može značiti "makar nešto" to što su četnici i partizani politički i formalno-pravno izjednačeni kao antifašisti i to, da apsurd bude (još) veći, ne u našoj već u drugoj zemlji. No, to, naravno, kada je u pitanju dio rukovodstva, ili aktuelno najuže rukovodstvo CANU, nije nimalo slučajno.

Akademik Predrag Matvejević je razotkrio mit oko tobožnjeg prijateljstva Šarla De Gola i Draže Mihailovića

Uz to što je, dakle, ovim riječima jasno objasnio na koju „našu historiografiju“ misli, akademik je svojim stavovima poslao i četiri osnovne poruke. Prvo, svoje mišljenje je predstavio kao opšte uvjerenje uprkos tome što je u istome članku napisao i da nauka istomišljenika nema budućnost (iako je za razliku od sebe – kome to, o čemu govori, sigurno puno znači – dopustio da „svakome“, ipak, nešto manje, tj. „makar nešto znači“), čime se nije predstavio kao naučnik, već kao u najboljem slučaju politički propagandista ili modernim jezikom rečeno kao politički marketinški stručnjak. Zbog dalje izrečenog („tako ih ne kvalifikuje niti jedna evropska i svjetska historiografija“), blizu je i pozicije političkog manipulatora. Akademik Predrag Matvejević je razotkrio mit oko tobožnjeg prijateljstva Šarla De Gola i Draže Mihailovića i kao posljedica toga njegovog „neprihvatanja“ Tita, partizanskog pokreta i nove, socijalističke Jugoslavije. Usput, da li je Francuska rehabilitovala Petena, Norveška Kvislinga, itd. Drugo, umjesto da se drži naučnih ocjena, hipoteza i dokaza, i da njih (pre)vrednuje, akademik se bavi političkim ocjenama četničkog pokreta. On kao „naučnu“ istinu citira odluku jednog političkog organa susjedne nam države (Skupštine Srbije), koja je suštinski poručila (akademik će se složiti da politika ne bi smjela biti arbitar u nauci) da se „ne može istrajavati na političkim ocjenama da su (četnici) izdajnici i kolaboracionisti“.

Treće, akademik ne samo da se drži političkih, a ne naučnih, i to kriterijuma iz druge zemlje, već i njene, u sopstvenoj projekciji, velikodržavne ideologije kada kaže da četnike kao izdajnike i kolaboracioniste ne kvalifikuje „ni naša istoriografija”. Čak i ako je mislio dijelom na crnogorsku, jasno ju je utopio u „našu”, tj. (sve)srpsku istoriografiju. Da ne govorimo ovđe o tome koliko nacionalne, multikulturalne, vjerske, geopolitičke, istorijske, geografske, etičke i mnoge druge osobenosti jedne zemlje utiču na pojedine pa čak i na istovjetne ili slične istorijske procese. Četrto, sve su ovo elementi za jednu nesumnjivu provincijalizaciju, autodetronizaciju, arhaizaciju i konzervaciju crnogorske istoriografije. Upravo su ovđe odgovori i na akademikovo pitanje „Zašto stagnira naša istoriografija” koje je postavio u tekstu iz kojeg smo citirali njegov pozitivan stav o rehabilitaciji Draže Mihailovića, i oni, prirodno, mnogo više pogađaju ovako viđenu i primijenjenu crnogorsku epigonsku i lošekopiranu istoriografiju, nego njen original. Eto dijela odgovora i na pitanje zašto stagnira naša, crnogorska, ukupna društvena nauka.

Nema sumnje da *Rječnikom crnogorskog narodnog i književnog jezika* CANU zatvara krug. Crnogorska suverenost i crnogorski antifašizam u Rječniku nijesu prošli, ali jeste fašizam, četnički pokret i Draža Mihailović, tj. ono zapravo što je i stajalo iza olako izgovorene preteške riječi za jednu njoj potpuno neodgovarajuću situaciju, ali koja je mnogo toga otkrila i pokazala i tada i posebno slijedom vremena do pojave Rječnika *crnogorskog narodnog i književnog jezika*. Ono što je predsjednik CANU čvrsto obećao i za što se zdušno založio, gotovo zakletvom, na kraju (kruga) se i obistinilo. Pobrinula se CANU da to bude (đe će drugo) i u njenom i u državnom (CANU se ponaša u stilu “Država, to sam ja”!) – a upravo po riječima njenih predstavnika – najreprezentativnijem projektu. Predsjednikove riječi i njegovo svečano iskazano i euforično inaugurisano “No pasaran”, desetak godina kasnije potvrdio je i verifikovao, dodatno pojasnio i do kraja razotkrio *Rječnik crnogorskog narodnog i književnog jezika*.

Dakle, ako iz CANU nijesu uspjeli da na referendumu i u stvarnosti ne prođe crnogorski antifašizam i crnogorska suverenost, uspjeli su to očito i nedvosmisleno učiniti u *Rječniku crnogorskog narodnog i književnog jezika*. U njemu, videli smo, uistinu nije prošao ni crnogorski antifašizam ni crnogorska suverenost, ni crnogorski nacionalni i državni osećaj dostojanstva, integriteta i identiteta, ali ni isti takav osećaj albanskog, bošnjačkog i muslimanskog naroda-nacije u Crnoj Gori, ali jeste dakako, videli smo, kao »zamjena« za njih Draža Mihailović, četnici, fašizam i iskreni i širokogrudni zagrljaj sušednog velikog brata i njihovih političkih organa koji su i proglasili Dražu za antifašistu!

Rječnik crnogorskog narodnog i književnog jezika, kratko i jednostavno rečeno jer je to istina, unižava i vrijeđa Crnu Goru i sve njene narode-nacije. I Crnogorce, i Albance, i Srbe, i Bošnjake, i Muslimane, i Hrvate..., odnosno sve njene građane. Jer, niko ne može biti srećan ako se unižava i vrijeđa njegov sugrađanin, komšija, žitelj iste zajedničke zemlje, domovine, otadžbine, jedine majke svih njih i svih nas, u svakom pogledu okvir i prostor u kome jedino svi oni i svi mi i njihove i naše porodice mogu očekivati srećan, kvalitetan, miran, dostojanstven, prosperitetan život sa međusobnim nacionalnim, vjerskim, jezičkim, kulturnim, ličnim i porodičnim uvažavanjem i poštovanjem. *Rječnik crnogorskog narodnog i književnog jezika* nije dostojan Crne Gore i njenog sveukupnog časnog i viteškog istorijskog, identitetskog, integritetskog, civilizacijskog i dostojanstvenog bića i hoda, postojanja i djelovanja u riznici čovječanstva i svih njegovih naroda-nacija, vjera i zemalja. On ne samo da je nije dostojan, već za nju, za sve nas, crnogorske građane bez obzira na naciju, vjeru, jezik i kulturu, predstavlja opasnost iz čijeg se šemena kad-tad može izroditi zlo nesagledivih razmjera i posljedica na geopolitički uvijek osetljivom prostoru Zapadnog Balkana.

Zbog svih ovih razloga sa *Rječnikom crnogorskog narodnog i književnog jezika* bi trebalo postupiti isto onako kako je srpski akademik prof. dr Živojin Perić predlagao da se učini sa odlukama, i posljedicama tih odluka, tzv. Podgoričke Velike Skupštine iz 1918. godine: „Treba jednostavno da se ta, odluka (Podgoričke Velike Skupštine) odbaci i negira kao nešto što nije ni bilo, i, radeći tako, ne vrši se nikakvo nasilje ni prema kome...To je dužnost svih onih u čijim rukama se nalazi zaštita prava i zakonitosti.“ Jer – „država je pravo, a pravo je država“, pisao je srpski akademik prof. dr Živojin Perić.

To što je predlagao srpski akademik Perić, svi dobro znamo, nije učinjeno i sprovedeno do kraja ni do dana današnjeg, ali to ne znači da ne treba stručno, argumentovano, pošteno i istinito govoriti. Zarad naše budućnosti, nas svih u našoj svetoj crnogorskoj zemlji i državi, zarad Crne Gore, svih njenih naroda-nacija, vjera i pojedinaca, svih njenih građana, zbog budućnosti naše dece.